

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра філософії, права та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Олександр Чорний

(підпис)

(прізвище та ініціали)

29 серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ МЕДІАОСВІТИ

Освітня програма «ФІЛОСОФІЯ»

Третій рівень вищої освіти

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Філософія медіаосвіти» для аспірантів за напрямом підготовки «Філософія»

Розробник програми: кандидат філософських наук, доцент кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Чорна Л.С.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Протокол №1 від 29 серпня 2025 року.

Мова навчання – українська.

1. Анотація курсу.

Навчальний курс «Філософія медіаосвіти» належить до переліку нормативних дисциплін для здобувачів третього рівня вищої освіти за спеціальністю «ФІЛОСОФІЯ». Навчальна дисципліна знайомить аспірантів із проблемами розвитку та сучасного стану медіа і медіаосвіти та їх філософського осмислення. Аналізує роль медіа у формуванні матеріальної повсякденності, індивідуального та колективного світогляду та медіа освіченості суспільства. Досліджує історію розвитку інформаційних технологій та знайомить з їх різновидами. Знайомить з основними теоріями інформаційного суспільства та медіа-теоріями в контексті розвитку суспільства та культури, що вплинули на результати науково-технічного прогресу на процес людської життєдіяльності. Аналізує сучасні форми «нових медіа» та проблеми технічної відтворюваності в сучасній культурі. Здійснюється аналіз креативних можливостей Інтернету у пошуку альтернативного знання та інформації як провідного способу комунікативного зв'язку. Розглядаються проблеми взаємовідносин та взаємовпливу сучасних технологій та масової культури де з позицій критичного аналізу досліджуються інформаційні прийоми сучасних ЗМІ в контексті новітніх моделей маніпулювання та актуальності проблем медіа освіченості.

Навчальний курс «Філософія медіаосвіти» розрахований на здобувачів третього рівня вищої освіти з урахуванням наявності у них базового рівня знань (освітнього ступеня магістра). Здобувачі навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки доктора філософії. Курс побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Курс «Філософія медіаосвіти» для аспірантів розрахований на VI-й семестр III курсу, передбачає 3 кредити, 90 годин, 16 лекційних годин, 14 семінарських годин, 60 годин – самостійна робота.

2. Структура курсу: Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Логічне завершення дисципліни - екзамен. Перша частина курсу присвячена розгляду предмету, завдань,

основних напрямків та методів науково-філософських досліджень у сфері медіа та інформаційних технологій; аналізу понятійно-категоріального апарату «Філософії медіаосвіти»; дослідженню основних наукових медіа-теорій інформаційного суспільства. Друга частина курсу присвячена дослідженню практики застосування інформаційних та медіа технологій у сучасній освіті, а саме: аналізу використання новітніх технологій в освітньому процесі навчання та виховання майбутніх докторів філософії та формуванні їх медіаграмотності.

3. Передреквізити курсу.

Для освоєння змісту навчального курсу необхідно засвоїти навчальний матеріал з такими фундаментальними і галузевими дисциплінами як філософія, історія філософії, соціальна філософія, медіафілософія, філософська антропологія, культурологія т.п.

4. Постреквізити курсу.

Після вивчення наукової дисципліни, її робочої програми, отримані здобувачем третього рівня вищої освіти доктора філософії компетентності, вміння, знання та навички, будуть необхідні для науково дослідницької діяльності.

5. Метою освоєння курсу «Філософія медіаосвіти» є науково-теоретичне розуміння феномену медіа та їх значення в сучасному інформаційному суспільстві та важливої ролі медіаосвіти та медіаграмотності. Окреслити горизонти філософсько-медійного пізнання та розглянути основні проблеми взаємодії та взаємовідношення людини, суспільства та медіа. Курс «Філософія медіаосвіти» має сформувати медіакультуру доктора філософії та сформувати навички орієнтування в медіапросторі та споживання медіа продукту.

5. Очікувані результати курсу.

Знати:

- Основні науково-теоретичні підходи у дослідженні природи медіа;

- онтологічні характеристики медіареальності;
- основні наукові напрямки медіафілософії ;
- ключові наукові дослідження в царині медіафілософії;
- роль мас-медіа в інформаційному суспільстві;
- основні наукові теорії взаємодії з медіа.

Вміти:

- експлікувати тенденції наукового розвитку сфери медіа і трансформації медіасуб'єкта ;
- аналізувати наукові стратегії медіавпливу;
- використовувати та аналізувати науково-філософську літературу;
- володіти навичками філософської інтерпретації різних медіафеноменів;
- специфікою мови ключових медіа;
- експлікувати тенденції розвитку сфери медіа і трансформації медіасуб'єкта;
- аналізувати наукові тексти з проблематики медіа;
- володіти науковим понятійним апаратом теоретичних досліджень в області філософії медіа та медіаосвіти.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

Програмні результати навчання:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі

предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів. філософії та у викладацькій практиці.

6. Організація навчання.

Змістовний модуль	№ п\п	Тема	Кількість годин			
			Лекції	Семін	СРС	Всього
Модуль 1. Науково-теоретичні аспекти філософії медіаосвіти.						
	1	Медіафілософія: коло проблем, функції та завдання.	2	2	2	6
	2	Основні категорії та мова медіафілософії.	2	2	4	8
	3	Гносеологічні аспекти медіафілософії.	2	2	4	8
	4	Етичні та естетичні виміри медіального простору.		2	4	8
	5	Людина в контексті медіареальності.	2		10	12
Модуль 2. Науково-практичний вимір філософії медіаосвіти.						
	6	Культура та медіа технології.	2		10	12

7	Медіальний простір як альтернативне буття.	2		10	12
8	Медіа та трансформація освітньої реальності: теоретичний аспект.		2	8	8
9	Медіаосвіта в сучасному освітньому просторі.	2	2	4	8
10	Медіа впливи та медіаграмотність.	2	2	4	8
<i>Разом годин</i>		<i>16</i>	<i>14</i>	<i>60</i>	<i>90</i>

7. Порядок оцінювання.

Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, що полягає в оцінці засвоєння аспірантами знань на підставі виконання ними певних видів робіт на аудиторних заняттях і виконання індивідуальних завдань.

Ведення конспекту лекцій оцінюється за наступними критеріями: повнота, охайність, грамотність. Наявність усіх компонентів лекцій, які відповідають усім вимогам, може бути оцінено від 10 до 20 балів; неохайне оформлення - від 5 до 10 балів; за відсутності конспекту окремих лекцій або недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті - від 1 до 5 балів.

Відповідь на індивідуальному занятті оцінюється за наступними критеріями:

7 - 8 балів - аспірант у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння науково-філософських понять, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні думки і переконливо їх аргументувати, аналізувати наукову інформацію, здатний презентувати власне розуміння, оцінку наукових явищ, має досить міцні навички роботи з науково-аналітичними джерелами;

5 - 6 балів - аспірант вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, посібників, може дати порівняльну характеристику наукових ідей, визначення науково-філософських понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, узагальнює та застосовує набуті знання;

3 - 4 бали - аспірант загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє науково-філософські терміни, але у викладеному матеріалі допускає істотні прогалини, виклад несамотійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка;

2 бали - аспірант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато помилок, головний зміст матеріалу не розкрито;

1 бал - аспірант має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі науково-філософські джерела, головний зміст матеріалу не розкрито.

Самостійна робота передбачає опрацювання винесених питань і може виконуватися у формі рефератів. В залежності від якості виконання оцінюється від 1 до 15 балів.

За виконання модульної контрольної роботи аспіранти можуть отримати максимально 20 балів. Неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато помилок, недостатнє володіння науковим апаратом оцінюється від 0 до 10 балів; відповідь, яка позбавлена серйозних помилок, але має окремі недоліки, оцінюється від 10 до 15 балів. Повна відповідь оцінюється від 15 до 20 балів.

Складання екзамену. Якщо аспірант отримав протягом навчальних модулів незадовільну оцінку (35-59 балів), він може скласти екзамен, але тільки з дозволу дирекції. Кожен аспірант, який отримав більше 59 балів, має можливість підвищити свій рейтинг під час складання екзамену, але не більше, ніж на 25 балів, і є таким, що успішно склав екзамен.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Поточне тестування та самостійна робота										Різні форми	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	
83-89	B	добре	

75-82	C		зараховано
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ПОЛІТИКА КУРСУ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика курсу.

Аспірант зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Аспірант повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності аспірантами передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

– **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К. : Основи, 2004. 230 с.
2. Больц Н. Абетка медіа ; за загал. ред. В. Ф. Іванов ; переклад з нім. В. Климченка. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. 177 с.
3. Вольфф Ф. Журналістика газет і журналів. Видання 2-е, перероблене ; пер. з нім. В. Климченко. К. : Центр вільної преси, 2017. 377 с.
4. Дениско Л. М. Медіа і сучасна культура. Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. 2012. № 5. С. 98–103.
5. Дроботенко М. О. Предметне самовизначення медіа-філософії. Науковий вісник. Серія «Філософія». Харків: ХНПУ, 2017. Вип.48 (частина І). С. 132–141.
6. Жукова Н. Медіа-текст як продукт сучасної культури: досвід «сприйняттяінтерпретація». Нові медіа в сучасному суспільстві: культурологічний вимір: монографія. К. : Інститут культурології НАМ України, 2017. С. 64-88.
7. Зражевська Н. І. Медіаконтроль як складова сучасної української медіа культури. Світ соціальних комунікацій : наук. журн. ; гол. ред. О. М. Холод. Т. 8. К. : КиМУ, ДонНУ, 2012. С. 13-16.
8. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : Навчальний посібник ; за наук. ред. В. В. Різуна. К. : Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.
9. Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. Київ : АУП, ЦВП, 2011. 58 с.
10. Кардаш Л. В. Поняття медіатексту як базової категорії медіа лінгвістики / Л. В. Кардаш // Молодий вчений. - 2017. - № 4 (44). - С. 146 149.
11. Квіт С. Масові комунікації : Підручник. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.

12. Батаєва К. В. Соціальна візуалістика і медіа-візуальність : навчальний посібник. Київ: Кондор-Видавництво, 2017.
13. Конах В. К. Виникнення та еволюція поняття «медіа-простір» в науковій думці. Вісник Дніпропетровського університету. 2015. № 2. С. 112–129.
14. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
15. Коропатник М. М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. Сіверянський літопис. 2016. № 3. С. 159-174.
16. Костирко Т. М., Корольова Т. Д., Жигалкіна М. С. Основи медіаграмотності: навч. посіб. Миколаїв : НУК, 2019. 80 с.
17. Кретов П. В. Медіафілософія : навч.-метод. посіб для студентів ОС Бакалавр : Черкаси: видавець Третяков О. М., 2023. 76 с.
18. Кретов П. В., Кретова О. І. Символічний ландшафт свідомості: людина між репрезентаціонізмом, функціоналізмом і релятивізмом. Антропологічні виміри філософських досліджень. 2017. № 12. С. 40 – 49.
19. Макаренко В. М. Як опанувати технологію формування критичного мислення / В. М. Макаренко, О. О. Туманцова. Харків : Вид. група «Основа» : «Тріада +», 2008. 96 с.
20. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга : становлення людини друкованої книги ; пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова. К. : Ніка-Центр, 2015. 388 с.
21. Маніпулятивний вплив медіа. URL: <https://miyklas.com.ua/p/gromadyanska-osvita/10-klas/svit-informatciyita-mas-media-365485/manipuliativnii-vpliv-media/>.
22. Маркова В., Суховій О. Медіологія Режі Дебре у дискурсі наук соціальнокомунікаційного циклу. Вісник Книжкової палати. 2016. № 1. С. 3–5.
23. Медіа і філософія. Грані взаємодії. Колективна монографія, Харків 2017. 5. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів : Літопис, 2010. 537 с.
24. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителів / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К. : Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.

25. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства : посібник для вчителя ; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К. : ЦВП, АУП, 2016. 243 с.
26. Медіакритика: Щорічний дайджест електронного журналу. Львів: Інститут екології масової інформації, 2016. Ч. 23. 64 с.
27. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник ; ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. К. : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
28. Медіаосвіта та медіаграмотність: навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. В. О. Мельничук. Умань : Візаві, 2023. 123 с.
29. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студ. пед. коледжів / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
30. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності : навчально-методичний посібник для курсу «Основи медіаграмотності» / укл. С. О. Троян, А. В. Ткачук. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. 128 с.
31. Медіаосвіта: європейський досвід та українські перспективи в контексті шкільної та післядипломної педагогічної освіти: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Чернігів, 2013. 144 с.
32. Мерло-Понті М. Видиме й невидиме : з робочими нотатками ; пер. з фр. Є. Марічев; упоряд., авт. передмови та післямови К. Лефор. К. : Видавничий дім КМ Академія, 2003 268 с.
33. Москвич О. Д. Медіа-реальність як сучасний соціокультурний простір. Соціологічні студії : наук.-практ. журн. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. №2 (5). С. 52–56.
34. Москвич О. Д. Феноменологія сучасної медіареальності: експлікація понять. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Серія: Філософські науки. Луцьк, 2014. № 18 (295) С. 68–73.
35. Приходькіна Н. О. Основні положення концепції Герберта Маршалла Маклюєна в контексті виникнення феномена медіаосвіти. Вісник. Серія «Педагогічні науки». 2017. № 142. С. 145-150.

- 36.Санкуєв М.Г. Медіафілософія як нова галузь філософського знання. Гілея. 2014. Вип. 89. С. 199–202.
- 37.Судакова В. Медійна система сучасного суспільства як комунікативна модель культурних трансформацій. Нові медіа в сучасному суспільстві : 19 культурологічний вимір: монографія. К. : Інститут культурології НАМ України, 2017. С.13–42.
- 38.Судакова В. Презентаційна функція сучасних медіа як стимул розвитку креативного потенціалу культури. Нові медіа в сучасному суспільстві: культурологічний вимір: монографія. К. : Інститут культурології НАМ України, 2017. С.105–123.
- 39.Чорна Л.С., Чорний О.О. Філософія медіаосвіти та філософська думка в Україні: історія і сучасність. [Текст] : навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2026. 372 с.
- 40.Шпачинський І.Л., Воронюк К.Р. Медіафілософія: деякі аспекти філософського осмислення поняття « медіа». Молодий вчений». № 12 (88) . грудень, 2020 р. С.251-254.
- 41.Янкович О. І. Медіаосвіта в загальноосвітній школі : навчально-методичний посібник / О. Янкович. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 160 с.